ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 5.5.2023 г.
COM(2023) 235 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

относно цялостното функциониране на официалния контрол, извършван в държавите от ЕС (2021 г.) с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита

{SWD(2023) 131 final}

Съдържание

Общ преглед 4
Въведение 6

Част 1
Официален контрол, извършен от държавите от ЕС през 2021 г. 9

1.1
Общ преглед 10

1.2
Годишни доклади на държавите от ЕС 17

1.3
Организация и системи за извършване на официален контрол 19

1.4
Предприети мерки за гарантиране на ефективното функциониране на МНПК 21

1.4.1
Предприети действия за осигуряване на съответствие на предприятията 22

1.4.2
Действия на националните органи за осигуряване на изпълнението 23

1.4.3
Предприети действия за гарантиране на ефективното функциониране на системите за официален контрол 25

Част 2
Дейности на Комисията по контрол в държавите от ЕС, извършени през 2021 г. 27

2.1
Одит и контрол 28

2.2
Препоръки 31

2.3

Акценти от извършените от Комисията дейности по контрол през 2021 г. 32

2.4
Системни последващи действия по отношение на препоръките от одитите 36

2. 4.1
Общи последващи одити 37

2.4.2
Осигуряване на изпълнението 38
Заключения 39

Отказ от отговорност

Европейската комисия представя настоящия доклад в съответствие с член 114 от Регламент (ЕС) 2017/625 [(1)]. Настоящият доклад има за цел да се подобри публичният достъп до информацията за официалния контрол, осъществяван от държавите от ЕС, и контрола на Комисията върху тях в областта на безопасността на храните и фуражите, здравето на животните и растенията, хуманното отношение към животните, биологичното земеделие и схемите за качество на селскостопанските продукти и храни.

Единствено Съдът на Европейския съюз е компетентен да тълкува правото на Съюза.

Нашата цел е да поддържаме тази информация актуална и точна. Ако бъдем уведомени за грешки, ще се постараем да ги отстраним.

Материалите, използвани в настоящия доклад:

- информация от общ характер, която не се отнася до конкретните обстоятелства, свързани с дадено физическо или юридическо лице;
- не са непременно изчерпателни, пълни, точни или актуални; както и
- се осигуряват отчасти от националните органи в държавите от ЕС, върху които Комисията няма контрол и за които тя не може да поеме отговорност.

Някои данни или информация в настоящия доклад може да са създадени или структурирани във файлове или формат, които не са без грешки.

[(1)] Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита.

Общ преглед

Настоящият доклад обхваща цялостното функциониране на официалния контрол в държавите от ЕС и дейностите по контрол на Комисията, извършени през 2021 г. Тези дейности по контрол имат за цел да се гарантира високо равнище на защита на здравето и доверие в хранителната верига — от фермата до трапезата. Те са важен метод, чрез който се проверява дали предприятията са в съответствие със законовите изисквания, за да могат европейските потребители да бъдат сигурни, че храните, които консумират, са безопасни. Те също така са от ключово значение за безпроблемното функциониране на безопасната търговия с храни, животни и растения както в рамките на ЕС, така и с държави извън ЕС.

Националните органи са отговорни за извършването на официален контрол. Ако предприятията по хранителната верига не спазват съответното законодателство, националните органи са длъжни да осигурят изпълнение на изискванията, като гарантират, че предприятията спазват своите задължения.

За 2021 г. има 16,9 милиона субекти, които попадат в обхвата на официалния контрол, и националните органи са осъществили близо 5 милиона действия по официален контрол на тези субекти. Въз основа на тези действия по контрол са установени около 1 милион проблема с несъответствието, което доведе до прилагането на приблизително 500 000 административни санкции и почти 8000 съдебни действия.

Комисията проверява изпълнението на официалния контрол и дейностите по осигуряване на изпълнението в държавите от ЕС. Докладите от контрола на Комисията, публикувани на уебсайта на Комисията, дават ясна представа за резултатите на националните органи и представляват значителна част от процеса на преглед, който гарантира, че законодателството на ЕС е подходящо за целта.

Контролът на Комисията показва, че като цяло националните органи разполагат с необходимите системи за наблюдение и гарантиране на изпълнението на изискванията на ЕС от предприятията, както и за предприемане на действия в случай на проблеми с несъответствието. В някои държави от ЕС при контрола бяха установени недостатъци в системите за официален контрол, което показва, че има какво да се подобри. В тези случаи Комисията издава препоръки към националните органи.

Комисията систематично следи за изпълнението на своите препоръки и при необходимост използва други инструменти за осигуряване на изпълнението. Освен това тя подкрепя държавите от ЕС, като предоставя техническа помощ и обучение чрез инициативата „По-добро обучение за по-безопасни храни“ и провежда технически срещи на експертни мрежи.

От 2020 г. националните органи са задължени да докладват резултатите от действията си по контрол в хармонизиран електронен формат. Не всички държави от ЕС обаче са успели да предоставят всички данни в изисквания формат. Комисията ще продължи да работи с националните органи, за да подобри изчерпателността на данните в бъдещите годишни доклади.

През 2021 г. пандемията от COVID-19 продължи да оказва въздействие върху възможността на националните органи и Комисията да извършват планираните дейности по контрол и одитите.

Въведение

ЕС има за цел да осигури високо равнище на защита на здравето и доверие в областта на безопасността на храните и фуражите; здравето на животните и растенията; хуманното отношение към животните; биологичното земеделие; и схемите за географски произход (защитено наименование за произход (ЗНП), защитено географско указание (ЗГУ) и храни с традиционно специфичен характер (ХТСХ). Хората, живеещи в ЕС, с право очакват високи стандарти във всички тези области.

ЕС има комплексна правна рамка, която осигурява последователен контрол по цялата верига за храни и фуражи — от фермата до трапезата, както и подходящ мониторинг, като същевременно се гарантират ефективен единен пазар и търговия с държави извън ЕС. За целите на настоящия доклад позоваването на държавите от ЕС и статистическите данни включват Обединеното кралство по отношение на Северна Ирландия [2].

Един от стълбовете на интегрираната политика на ЕС за безопасност на храните от фермата до трапезата е, че въз основа на Регламента относно официалния контрол [3]всяка държава от ЕС трябва да разполага с ефективна система за официален контрол, за да проверява и когато е необходимо да осигурява изпълнението на стандартите на ЕС от предприятията по цялата верига за храни и фуражи. Държавите от ЕС трябва да изготвят многогодишни национални планове за контрол (МНПК), които обхващат всички области, регулирани от законодателството на ЕС в областта на агрохранителната верига.

[2] В съответствие със Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, и по-специално член 5, параграф 4 от Протокола за Ирландия/Северна Ирландия във връзка с приложение 2 към посочения протокол.

[3] Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита.

Комисията играе важна роля в общата рамка за контрол на равнището на ЕС [4]и извършва контрол, включително одити, в държавите от ЕС, за да провери дали техните национални органи изпълняват задълженията си за контрол.

Държавите от ЕС трябва да представят на Комисията годишен доклад [5] относно изпълнението на официалния контрол в съответствие със своите МНПК.

От своя страна Комисията изготвя доклад [6] относно дейностите по официалния контрол в държавите от ЕС, като взема предвид:

- годишните доклади, представени от националните органи за извършените от тях контролни дейности; както и
- резултатите от извършения в държавите членки контрол от страна на Комисията.

Настоящият доклад обхваща 2021 г. Той се състои от преглед на:

- годишните доклади на държавите от ЕС за 2021 г.;
- дейностите по контрол на Комисията в държавите от ЕС, извършени през 2021 г.; както и
- последващите действия от страна на Комисията и действията за осигуряване на изпълнението, както и подкрепата, предоставена на националните органи.

В него е включен набор от данни, предоставени от националните органи за 2021 г. С течение на времето тези данни ще позволят да се идентифицират тенденции в контрола и проблеми с несъответствието.

Графиките, свързани с националния официален контрол, се основават на обобщените данни от държавите от ЕС за 2021 г.

Тъй като от 2020 г. изискванията за докладване се промениха, не всички държави от ЕС бяха в състояние да предоставят всичките си данни за 2021 г. с необходимите подробности. Това ограничава степента, до която графиките могат да бъдат сравнявани, тъй като някои държави от ЕС може да са предоставили комбинирани данни, които не са поставени в необходимите подкатегории след анализ.

[4] Член 116 от Регламент (ЕС) 2017/625.

[5] Член 113, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/625.

[6] Член 114 от Регламент (ЕС) 2017/625.

Настоящият доклад е придружен от работен документ на службите на Комисията, [7] в който са предоставени:

- повече обща информация за правната рамка; както и
- повече подробности за контрола и одитите, извършвани от националните органи и от Комисията в областите от хранителната верига, които попадат в обхвата на Регламента относно официалния контрол.

[7] Работен документ на службите на Комисията (SWD(2023) 131 final), придружаващ доклада на Комисията относно цялостното функциониране на официалния контрол, извършван в държавите от ЕС (2021 г.) с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита.

Част 1

Официален контрол, извършен от държавите от ЕС през 2021 г.

1.1 Общ преглед

Производството и разпространението на храни от фермата до трапезата се осъществява в различни вериги в широк спектър от области и дейности ([8]).

В таблица 1 е представен преглед на общия брой на субектите в хранителната верига; извършения официален контрол; установените проблеми с несъответствието; и административните санкции и съдебните действия, предприети по цялата хранителна верига през 2021 г. на равнището на ЕС.

Таблица 1: Общи данни от официалния контрол за 2021 г.

Общ брой на субектите в хранителната верига	Извършени дейности по официален контрол	Установени проблеми с несъответствието	Наложени административни санкции	Предприети съдебни действия
16 961 311	**4 820 161**	**1 112 663**	**499 365**	**7903**

На фигура 1 е представен преглед на официалния контрол, извършен от държавите от ЕС през 2021 г. — от фермата до трапезата [(9)]. На нея са показани броят на стопанските субекти, извършеният официален контрол, установените проблеми с несъответствието и наложените административни санкции, анализирани по различните дейности в хранителната верига [(10)].

В таблица 2 са показани петте най-големи сектора на хранителната верига в абсолютни стойности по отношение на броя на субектите, извършените дейности

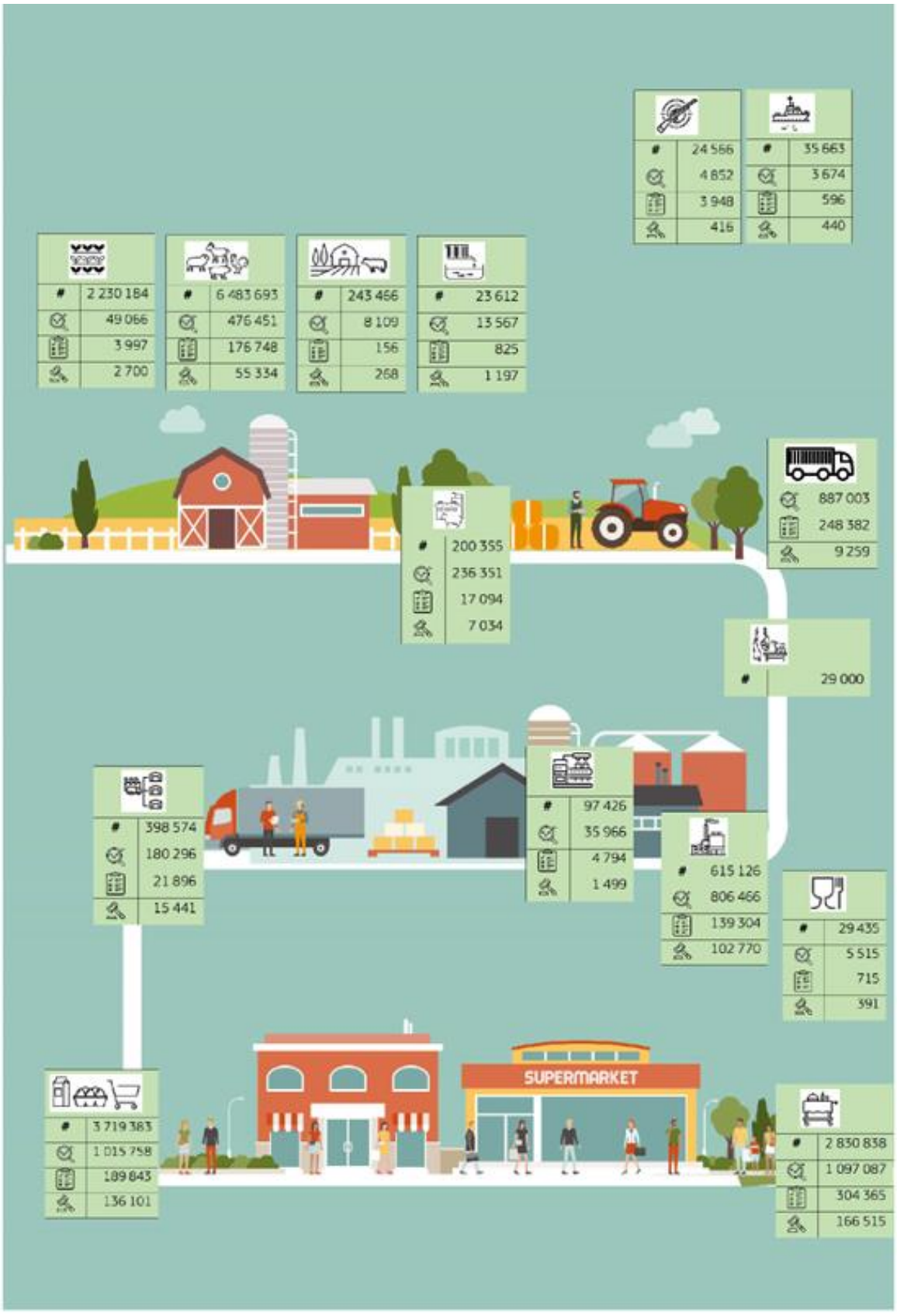
[(8)] Вж. Евростат — основни данни за европейската верига за доставки на храни — 2021 г. за избрани данни за секторите на селското стопанство и рибарството в ЕС и за по-широката верига от фермата до трапезата.

[(9)] В тази фигура не е включен контролът, свързан със здравето на растенията (т.е. издаване на растителни паспорти и нанасяне на маркировка по МСФМ № 15 върху дървени опаковки, за да се покаже, че те са били третирани, за да се предотврати разпространението на насекоми, семена и гъбички), предлагането на пазара на продукти за растителна защита и устойчивата употреба на пестициди извън селското стопанство.

[(10)] Националните органи не трябва да докладват за броя на субектите, които се занимават с транспортиране на животни. Данните, поискани за официалния контрол и проблемите с несъответствието за кланиците и предприятията за обработка на дивеч, може да се отнасят до броя на кланичните трупове или теглото, поради което не може да се използва обща стойност.

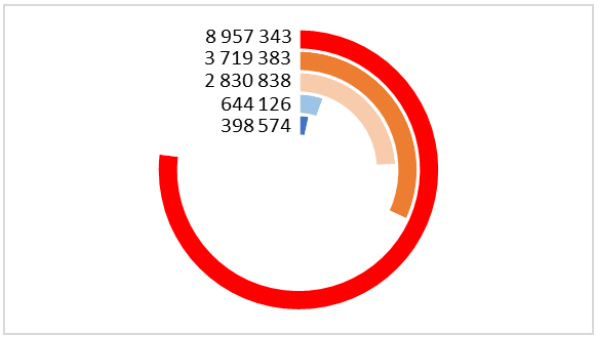
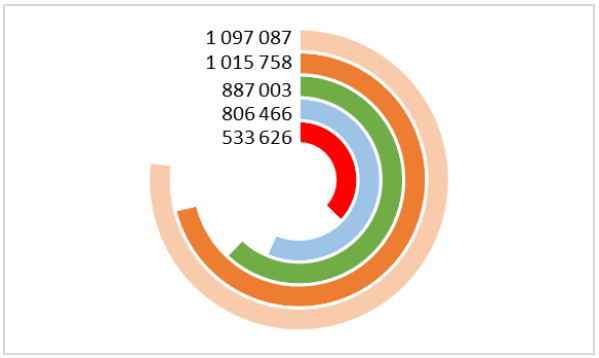
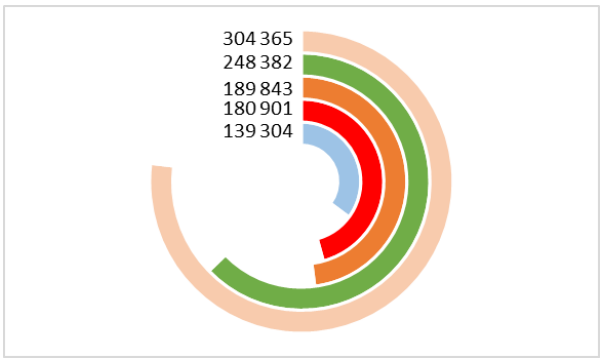
по официален контрол, установените проблеми с несъответствието и наложените административни санкции. В работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад, е представена допълнителна разбивка на тези цифри в различните области на хранителната верига.

Фигура 1: Официален контрол, извършен от държавите от ЕС през 2021 г.

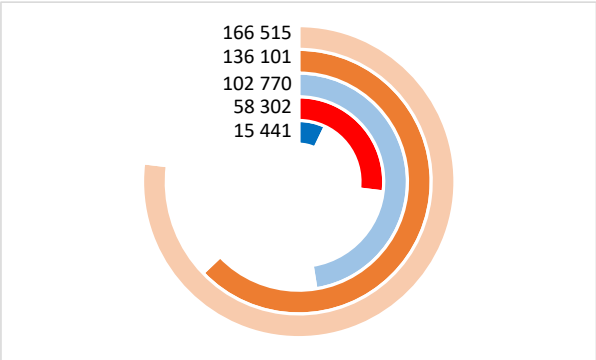

	Растениевъдно стопанство	#	Брой на стопанските субекти
	Животновъдно стопанство		Брой на дейностите по официалния контрол
	Комбинирано растениевъдно-животновъдно стопанство		Брой на проблемите с несъответствието
	Аквакултури		Брой на административните санкции
	Риболов		
	Лов		
	Фуражи		
	Транспортиране на животни		
	Кланици и предприятия за обработка на дивеч		
	Производство на храни		
	Странични животински продукти		
	Разпространение на храни		
	Търговия на едро и дребно		
	Услуги в областта на храните		
	Производители на материали, предназначени за контакт с храни		

Таблица 2: Официален контрол за 2021 г. — петте най-големи сектора

Субекти		Селско стопанство	8 957 343
		Търговия на едро с храни	3 719 383
		Услуги в областта на храните	2 830 838
		Производство на храни	644 126
		Разпространение на храни	398 574
Официален контрол		Услуги в областта на храните	1 097 087
		Търговия на едро с храни	1 015 758
		Транспортиране на животни	887 003
		Производство на храни	806 466
		Селско стопанство	533 626
Проблеми с несъответствието		Услуги в областта на храните	304 365
		Транспортиране на животни	248 382
		Търговия на едро с храни	189 843
		Селско стопанство	180 901
		Производство на храни	139 304

Административни санкции

Услуги в областта на храните	166 515
Търговия на едро с храни	136 101
Производство на храни	102 770
Селско стопанство	58 302
Разпространение на храни	15 441

1.2
Годишни доклади на държавите от ЕС

Крайният срок за подаване на годишните доклади за 2021 г. беше 31 август 2022 г. 9 държави от ЕС представиха докладите си навреме, 15 държави ги представиха с до 2 седмици закъснение след изтичането на крайния срок, а последните четири доклада бяха представени с 29, 42, 42 и 92 дни закъснение.

Националните органи използваха новия формат за докладване едва за втори път. Поради това някои от тях все още имаха затруднения при обобщаването на данните в необходимия формат. Това означава, че сравненията между данните, подадени за 2020 и 2021 г., може да не са надеждни. Въвеждането на новия формат също така затруднява сравняването на данните, подадени преди 2020 г., с данните, подадени след 2020 г. Ето защо все още е твърде рано да се сравняват данни на равнището на ЕС на годишна база.

В своите доклади държавите от ЕС могат да представят своя напредък към постигане на стратегическите си цели и предизвикателствата, пред които се изправят при изпълнението на своите МНПК. Те може да включат и становище за общото ниво на съответствие и цялостна оценка на пригодността и ефективността на своя официален контрол. Форматът на доклада съдържа празни текстови полета, в които те могат да представят тази информация. Въпреки това националните органи предоставиха по-малко информация за 2021 г. от предвиденото в документа с насоки [(11)].

Що се отнася до хуманното отношение към животните в стопанствата и по време на транспортиране, в Регламента за официалния контрол се посочва, че годишните доклади включват анализ на най-сериозните случаи на несъответствие. Този анализ следва да послужи като основа за национален план за действие, за да се предотврати или намали възникването им през следващите години [(12)]. Като цяло, както и в случая за 2020 г., националните органи не предоставиха нито анализ, нито планове за действие. Поради това Комисията не може да представи необходимото обобщение по този въпрос.

[(11)] Известие на Комисията относно документ с насоки за попълването на стандартния образец на формуляр.

[(12)] Членове 151, 152, 154, 156, 157 и 158 от Регламент (ЕС) 2017/625.

Националните органи предоставиха само много ограничена информация за контрола, насочен към измамни и подвеждащи практики.

1.3
Организация и системи за извършване на официален контрол

Държавите от ЕС са създали системи за официален контрол, за да проверяват дали предприятията по хранителната верига прилагат правната уредба.

В МНПК на националните органи е описана структурата на техните системи за контрол и са определени техните стратегически цели.

В насоките на Комисията за попълване на годишните доклади националните органи се приканват да:

- опишат всяка промяна в организацията на системите за официален контрол;
- включат таблица с резултатите от показателите за изпълнението, използвани за измерване на стратегическите цели; както и
- включат становище за общото ниво на съответствие и ефективността на системите за официален контрол, въз основа на анализа и обобщението на резултатите от системите за контрол, техните цели и техните показатели за изпълнението.

Някои държави от ЕС описват своите системи за контрол в годишния доклад (какво и в своя МНПК). Не всички доклади обаче съдържат общ преглед на показателите и резултатите, а повечето не съдържат становища за общото ниво на съответствие и ефективността на системата за официален контрол.

11 държави от ЕС включиха информация за стратегическите си цели, като при 9 от тях тя е под формата на общ преглед на резултатите по показателите. Тези показатели понякога са ограничени до броя на дейностите по официалния контрол и взетите проби. В докладите на някои от държавите от ЕС не е включена информация от всички органи, които извършват официален контрол по хранителната верига.

Някои добри практики, които следва да се отбележат, са следните:

- Белгийската агенция за безопасност на хранителната верига използва барометри за измерване на показатели, свързани с безопасността на храните, здравето на животните и здравето на растенията. Резултатите от тези барометри позволяват извършването на сравнения на годишна база; както и
- Нидерландия определя два информационни показателя и един показател за изпълнението:
    - показател за прилагането за предприетите мерки за изпълнение;
    - показател за интензитет на контрола върху броя на контролираните предприятия в дадена област (предприятия или продукти); както и
    - показател относно нивото на съответствие.

Всички държави от ЕС продължиха да се сблъскват с проблеми при изпълнението на пълните програми за инспекция поради въведените ограничения за овладяване на пандемията от COVID-19.

Сред другите фактори с отрицателно въздействие върху програмите за инспекция, докладвани от националните органи, са липсата на достатъчно ресурси (персонал, финансови средства и оборудване), продължаващите проблеми със здравето на животните (африканската чума по свинете и инфлуенцата по птиците) и растенията, както и излизането на Обединеното кралство от ЕС. Дания посочва, че е трябвало да насочи значителни човешки ресурси към умъртвяването на всички норки в стопанствата, за да се предотврати разпространението на COVID-19 сред хората.

Тъй като във всички сектори се наблюдава нарастваща тенденция в продажбите от разстояние, Финландия е отделила повече ресурси за контрол в тази област.

1.4 Предприети мерки за гарантиране на ефективното функциониране на МНПК

Целта на МНПК е да гарантира, че официалният контрол се извършва по начин, който е основан на риска и е ефикасен по цялата агрохранителна верига, и е в съответствие с Регламента относно официалния контрол.

Когато при официалния контрол се установи случай на несъответствие в дадено предприятие, националните органи са задължени да предприемат действия, за да гарантират, че предприятието ще коригира проблема и ще предотврати повторната му поява [13].

От националните органи се изисква също така да проверяват ефективното функциониране на системата за официален контрол и да предприемат необходимите действия за отстраняване на слабостите, установени в техните системи за контрол [14].

[13] Член 138 от Регламент (ЕС) 2017/625.

[14] Член 12, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) 2017/625.

1.4.1
Предприети действия за осигуряване на съответствие на предприятията

Държавите от ЕС провеждат кампании за информиране на обществеността и предоставят насоки и обучение на предприятията, за да им помогнат да спазват правилата за безопасност на храните.

Девет държави от ЕС представиха примери за действия на националните органи, предприети с цел да помогнат на предприятията да спазват приложимите правила.

- Датската администрация по ветеринарните въпроси и храните работи върху редица мерки, чиято цел е да направят минималните изисквания за безопасност на храните по-разбираеми при започване на стопанска дейност.
- В Литва дейностите на Държавната агенция по растениевъдство са насочени приоритетно към консултиране на предприятията, оказване на методическа помощ и прилагане на други мерки за предотвратяване на нарушенията на законодателството, а не към постигане на съответствие само чрез санкции или финансови санкции.
- В Белгия предприятията, сертифицирани съгласно утвърдени национални насоки за самоконтрол, се възползват от по-ниски такси и по-ниска честота на официалния контрол. Налични са инструменти и за сектори, в които липсват утвърдени насоки за самоконтрол. Контролните списъци са публично достъпни и съдържат насоки. Налични са също курсове и материали за обучение.

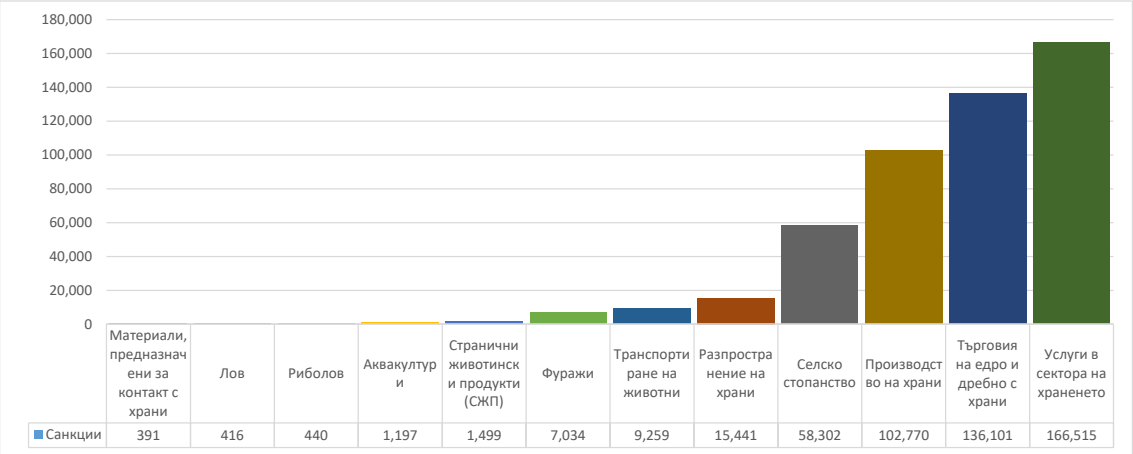
1.4.2
Действия на националните органи за осигуряване на изпълнението

Националните органи прилагат редица действия за осигуряване на изпълнението, вариращи от устни и писмени предупреждения, изземване и унищожаване на стоки до (временно) отнемане или ограничаване на одобренията на предприятията. Административните глоби се използват като възпираща мярка. Официалните съдебни производства остават крайна мярка.

Националните органи трябва да са въвели ефективни, пропорционални и възпиращи санкции/финансови санкции [15].

В таблица 3 е показан броят на административните санкции, наложени в различните части на хранителната верига. В таблица 4 са посочени санкциите в различните области, а в таблица 5 — броят на предприетите съдебни действия в различните области.

Таблица 3: Административни санкции по дейности за 2021 г.

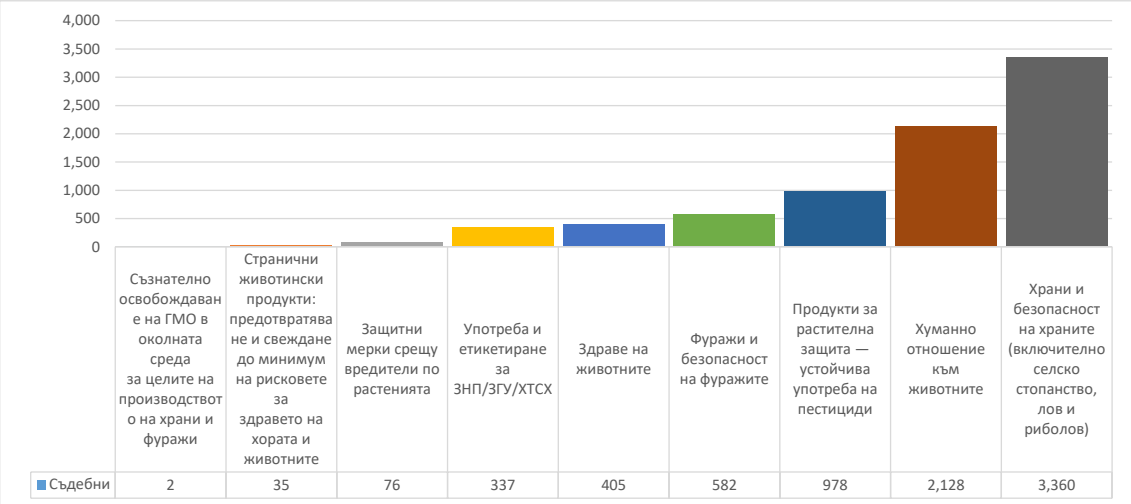
[15] Членове 137, 138 и 139 от Регламент (ЕС) 2017/625.

Таблица 4: Административни санкции по области за 2021 г.

	Съзнателно освобождаване на ГМО в околната среда за целите на производството на храни и фуражи	Странични животински продукти: предотвратяване и свеждане до минимум на рисковете за здравето на хората и животните	Защитни мерки срещу вредители по растенията	Продукти за растителна защита — устойчива употреба на пестициди	Фуражи и безопасност на фуражите	Здраве на животните	Хуманно отношение към животните	Употреба и етикетиране за ЗНП/ЗГУ/ХТСХ	Храни и безопасност на храните (включително селско стопанство, лов и риболов)
Административни	27	2,919	2,938	14,476	14,583	24,133	34,597	49,745	525,957

Таблица 5: Съдебни действия, предприети през 2021 г.

	Съзнателно освобождаване на ГМО в околната среда за целите на производството на храни и фуражи	Странични животински продукти: предотвратяване и свеждане до минимум на рисковете за здравето на хората и животните	Защитни мерки срещу вредители по растенията	Употреба и етикетиране за ЗНП/ЗГУ/ХТСХ	Здраве на животните	Фуражи и безопасност на фуражите	Продукти за растителна защита — устойчива употреба на пестициди	Хуманно отношение към животните	Храни и безопасност на храните (включително селско стопанство, лов и риболов)
Съдебни	2	35	76	337	405	582	978	2,128	3,360

1.4.3
Предприети действия за гарантиране на ефективното функциониране на системите за официален контрол

Националните органи трябва да разполагат с процедури и/или мерки за гарантиране на ефективността и целесъобразността на официалния контрол. За да постигнат това, те трябва да разполагат с или да имат достъп до:

- достатъчен брой служители с подходяща квалификация и опит;
- подходящи и надлежно поддържани съоръжения и оборудване; както и
- подходящ лабораторен капацитет за извършване на анализи, изпитвания и диагностика.

Националните органи трябва да извършват одити на собствените си системи за контрол или да възлагат извършването на одити на самите тях, както и да разполагат с процедури за проверка на контрола [16], за да гарантират съответствието и ефективността на системите за контрол. Това включва одити на всяко физическо или юридическо лице, на което националният орган може да е делегирал задачи.

В 23 годишни доклада е включена информация за един или повече от тези аспекти. В 14 годишни доклада е включена информация за курсове за обучение, предоставени на служителите или завършени от тях.

В годишните доклади се съдържа ограничена информация за тези одити и други дейности на проверка, с които се оценява ефективността на системите за официален контрол. В годишните доклади на Литва, Австрия и Швеция се споменават одитите, извършени от Комисията.

По отношение на ресурсите:

- България докладва за наличието на тенденции, които биха могли да попречат на функционирането на системите за официален контрол:
  - намаляване на броя на служителите, ангажирани с извършването на официален контрол;
  - по-голямо работно натоварване на служителите, включително необходимост от извънреден труд;

[16] Членове 6 и 12 от Регламент (ЕС) 2017/625.

- по-висок брой на обектите/предприятията, които подлежат на официален контрол; както и
- остаряло техническо оборудване за официален контрол.

- Нидерландия отбелязва, че секторите, подлежащи на контрол, се увеличават по-бързо от човешките ресурси/капацитета за контрол на националния орган, но че нейното правителство е отпуснало допълнителни ресурси.
- Нидерландия ще прецени дали техниките, въведени за осигуряване на контрол по време на пандемията от COVID-19, като например използването на камери в кланиците, може да бъдат запазени и подобрени; както и
- Унгария заяви, че работи по подобряването на своите ИТ системи.

17 държави от ЕС докладваха за промени в техните действащи МНПК. Посочените причини за тези промени са:

- промени в законодателството (5 държави от ЕС);
- значителни промени в структурата, управлението или дейността на националните органи (5);
- резултатите от извършения официален контрол (4);
- резултатите от системата за вътрешен одит (1);
- резултатите от извършения контрол от страна на Комисията (1); както и
- други причини, като например актуализиране на формата; нови схеми и параметри за анализ; нов период на валидност; включително всички участващи органи; и последиците от пандемията от COVID-19.

Част 2

Дейности на Комисията по контрол в държавите от ЕС, извършени през 2021 г.

2.1
Одит и контрол

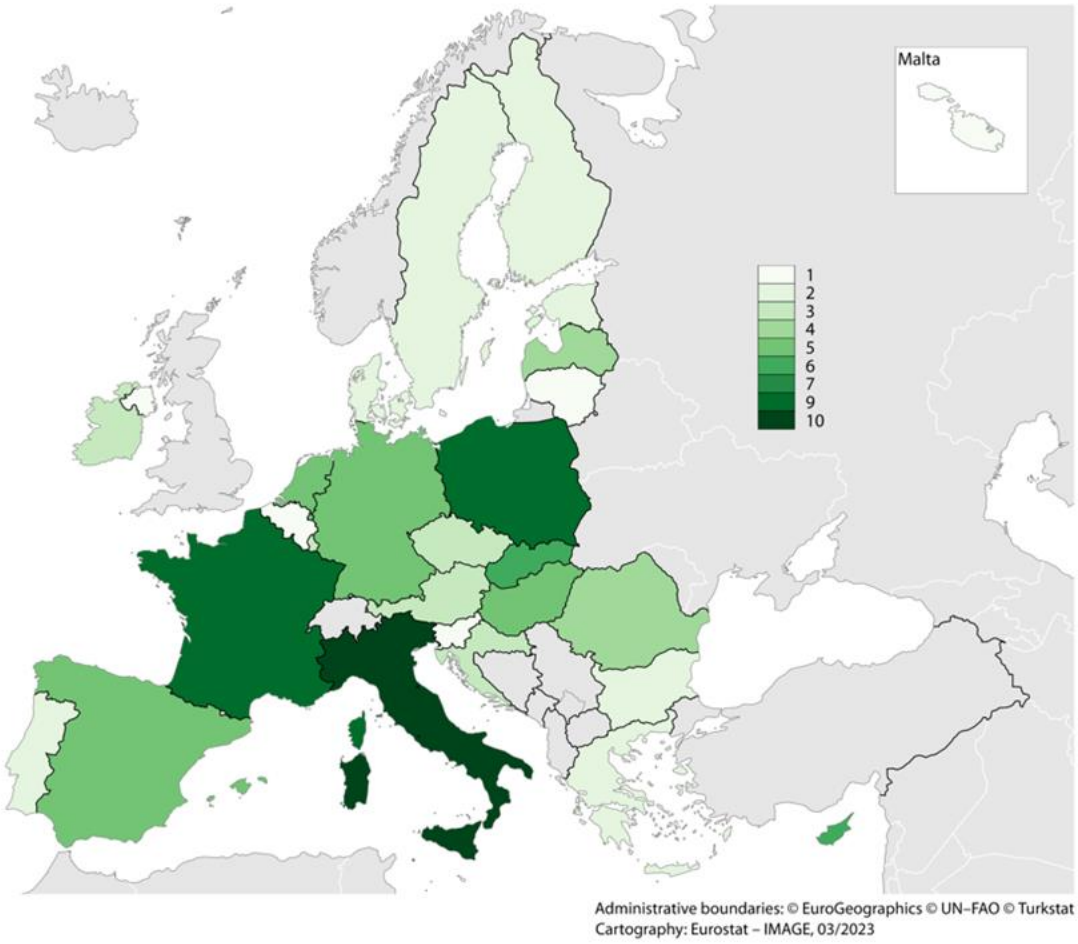
Програмата за одит и анализ за 2021 г. [17] беше първата програма по многогодишния план за периода 2021—2025 г. и беше насочена към:

- безопасността на храните и фуражите;
- болестите по животните и вредителите по растенията; както и
- устойчивостта на агрохранителната верига, като се обръща специално внимание на
  - устойчивата употреба на пестициди; както и
  - хуманното отношение към животните, където стартира проект за контрол върху хуманното отношение към кокошките носачки.

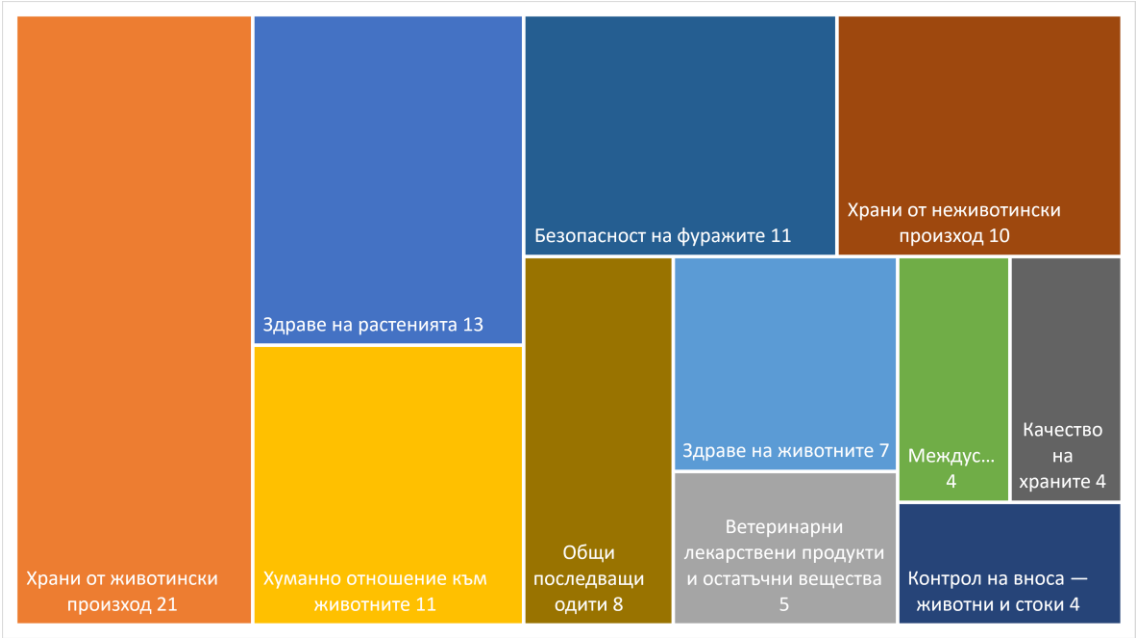
През 2021 г. извършихме 98 одита и подобни проверки на системите за официален контрол на държавите от ЕС. На диаграма 1 е показано географското разпределение на контрола. На диаграма 2 е показан броят на одитите по области на контрол.

[17] Работните програми са публикувани на уебсайта на Комисията.

Диаграма 1: Контрол от страна на Комисията през 2021 г.

Диаграма 2: Извършени одити по области на контрол — 2021 г.

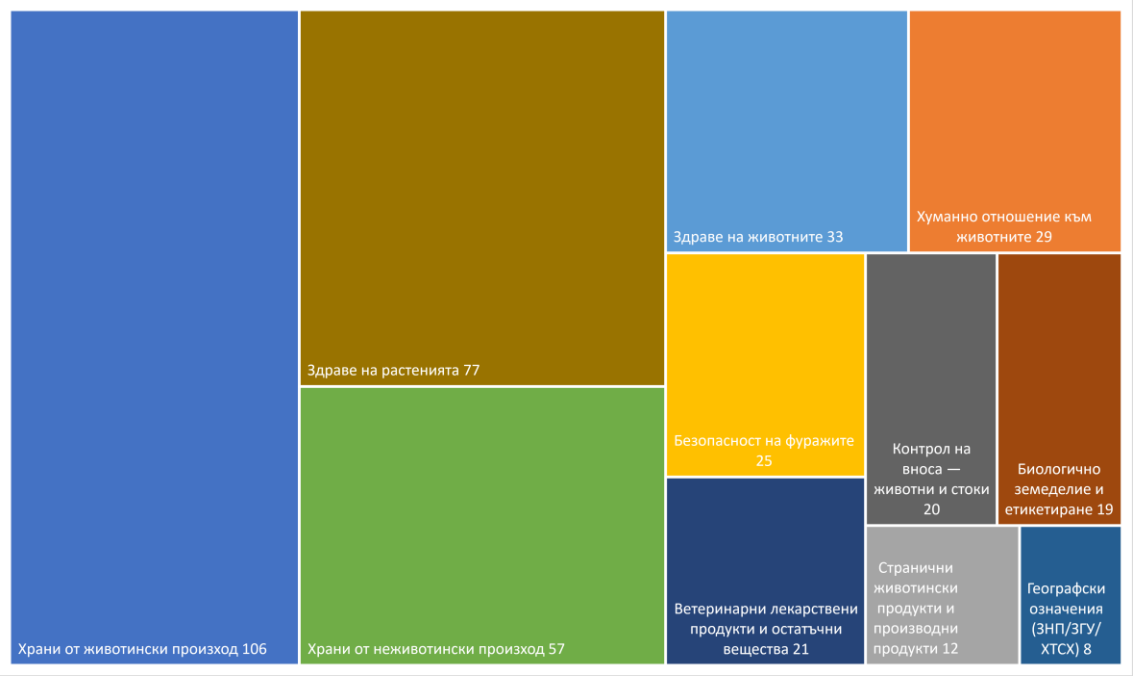

Поради въведените ограничения за овладяване на пандемията от COVID-19 83 от одитите и други подобни проверки бяха извършени изцяло от разстояние, включително чрез видеоконферентна връзка. Не бяха възможни посещения от разстояние на съоръженията на предприятията, за да се провери дали се осъществява официален контрол. 8 бяха извършени само отчасти от разстояние, с ограничено присъствие на място в обекта. 7 бяха извършени изцяло на място.

2.2 Препоръки

Проверките, извършени през 2021 г., доведоха до отправянето на общо 407 препоръки към държавите от ЕС. На диаграма 3 е представен общ преглед на тези препоръки по сектори. В придружаващия работен документ на службите на Комисията е представена допълнителна разбивка на цифрите за различните одитирани области.

Диаграма 3: Направени препоръки по сектори през 2021 г.

2.3
Акценти от извършените от Комисията дейности по контрол през 2021 г.

Храни

При одитите в сектора на **рибарството** са установени слабости при регистрацията и контрола на малки риболовни кораби и липса на механизми за контрол на местата за разтоварване и свързаните с тях операции. При одитите на готовите за консумация рибни продукти е потвърдена предишна констатация относно изискването да се докаже, че продуктите отговарят на съответните критерии за безопасност на храните през целия им срок на годност. Констатация, която е правена и по време на поредицата от общи одити на готови за консумация продукти.

При нашите одити в сектора на **месото** допълнително са разгледани твърденията, че се колят крави, които не са годни за клане, и са оценени новите правни изисквания, въведени за предкланичните и следкланичните прегледи в птицекланиците. При тези одити са установени пропуски в системите за официален контрол по отношение на обучението, предкланичните прегледи и неотложното клане в стопанството. По време на специален одит е оценен напредъкът, постигнат от Полша при изпълнението на препоръките по тези теми, произтичащи от одитите, извършени през 2019 г.

В **млекопреработвателната** промишленост установихме слабости в системите за контрол на качеството на млякото, добито от животни, различни от говеда; обучението; надзора на извършения контрол; и оценката на случаите на несъответствие и мерките за тяхното принудително изпълнение.

По отношение на **храните от неживотински произход** продължиха одитите на микробиологичните рискове в първичното производство. Забелязани са подобрения в сравнение с предишната поредица от одити, но е установено, че семената за производство на кълнове все още не се контролират по подходящ начин и че регистрацията на първичните производители трябва да се подобри, така че за всички тях да се направи оценка на риска и да бъдат включени в системата за контрол с подходяща честота.

Фуражи

При одитите в сектора на фуражитеи са установени проблеми с оценката на системите за анализ на опасностите и контрол в критични точки (HACCP) на операторите; изпълнението на протоколи за вземане на проби; и официалния контрол на етикетирането на фуражите;

Здраве на животните

При одитите акцентът беше поставен върху африканската чума по свинете. Резултатите от одита бяха използвани и за оценка и допълнително подобряване на подкрепата на Комисията за държавите от ЕС.

Странични животински продукти

Въз основа на опита от предишни одити, ние се съсредоточихме върху официалния контрол в критични точки във веригата за странични животински продукти. При одитите се оцени и въздействието на пандемията от COVID-19 върху организацията на официалния контрол. Констатациите от тези одити доведоха до уточняване на обхвата на допълнителните одити в тази област до 2024 г.

Хуманно отношение към животните

В допълнение към успешната гражданска инициатива „Край на клетките“ [18] при одита е направена оценка на официалните системи за контрол на хуманното отношение към кокошките носачки. Презапасяването с животни е основната проблемна област. Липсата на правни изисквания за хуманно отношение към стадата разплодни птици и младите кокошки означава, че няма последователност в начина на извършване на официалния контрол.

За да помогнем за подобряване на хуманното отношение към животните по време на транспортирането по море, ние продължихме да работим с Европейската агенция по морска безопасност с цел подобряване на системата за официален контрол върху плавателните съдове за превоз на добитък.

Здраве на растенията

[18] Европейската гражданска инициатива по уникален начин спомага за развитието на ЕС. Щом дадена инициатива събере 1 милион подписа, Комисията ще реши какви действия да предприеме. Повече информация за гражданската инициатива „Край на клетките“.

Нашите дейности по одит и анализ помогнаха допълнително да се подобри своевременното уведомяване за появата на нови огнища и предоставянето на актуална информация за съществуващи огнища на вредители по растенията. Те спомогнаха и за оценката на информацията, за да се създаде възможност за бързо вземане на решения. Поредица от одити на контрола върху вноса спомогна за подобряване на системите за контрол на националните органи.

Продукти за растителна защита

Продължи подготовката за актуализиране на законодателството на ЕС относно устойчивата употреба на пестициди. Публикувахме актуализираните хармонизирани показатели [19] за периода 2011—2019 г. Показателите показват постоянния напредък. Нашите одити и поредица от обучения бяха насочени към устойчивата употреба на пестициди и интегрираното управление на вредителите.

Биологично производство и етикетиране на биологични продукти

В повечето държави от ЕС частни контролни органи сертифицират биологичното производство, както и използването и етикетирането на тези продукти. Надзорът над тези контролни органи от страна на компетентните органи се нуждае от по-нататъшно подобряване.

Защитено наименование за произход, защитени географски указания и храни с традиционно специфичен характер

Като цяло организацията и осъществяването на официалния контрол са ефективни. Тяхната ефективност е по-висока на етапите на производство и преработка, отколкото в сектора надолу по веригата (търговци на едро и дребно).

При официалния контрол обаче не винаги може да се удостовери дали тези продукти отговарят на всички правила, посочени в спецификациите на продуктите.

Освен това контролът на пазара по отношение на използването на регистрирани имена на тези продукти не се извършва системно и не е основан на риска. Той се извършва най-вече въз основа на оплаквания или външна информация.

Измамни и подвеждащи практики

[19] За оценка на тенденциите при рисковете, свързани с употребата на пестициди, се използват хармонизирани показатели за риска.

Въз основа на резултатите от проверките за установяване на фактите и срещите с националните органи Комисията подготвя документ с насоки, за да подпомогне националните органи при извършването на официален контрол с цел установяване на измамни и подвеждащи практики в агрохранителната верига.

Продължават да действат координираните програми за борба с фалшивите хранителни продукти и хранителните продукти, които не отговарят на стандарта, както и с измамите и фалшифицирането на храни.

Въвеждане на животни и стоки в ЕС

Резултатите от одитите показват, с едно изключение, че държавите от ЕС продължават да подобряват своите системи и изпълнението на дейностите по контрол.

Остатъчни вещества от ветеринарни лекарствени продукти и замърсители от околната среда в животни и продукти от животински произход

Резултатите от оценката на плановете за мониторинг на остатъчни вещества и от петте извършени одита показват, че държавите от ЕС изпълняват изискванията за съответствие.

2.4
Системни последващи действия по отношение на препоръките от одитите

2.4.1
Общи последващи одити

Въз основа на нашия 3-годишен цикъл, през 2021 г. извършихме осем общи последващи одита.

Таблица 6: Общи последващи одити, извършени през 2021 г.

Общи последващи одити:	

Систематичният преглед на действията, предприети от държавите членки за изпълнение на препоръките от одита, продължи да бъде ефективен за справяне с по-голямата част от установените проблеми. Резултатите от общите последващи одити са публикувани в профилите на съответните държави.

В края на декември 2021 г. националните органи предприеха корективни действия или представиха удовлетворяващи ангажименти за преодоляване на по-голямата част от установените слабости в рамките на приемливи срокове. Въз основа на тригодишен показател са поети ангажименти за корективни действия по 90 % от препоръките, направени в резултат на одитите, извършени през тригодишния период 2017—2019 г. Всички неизпълнени препоръки продължават да се наблюдават чрез общи последващи одити.

2.4.2
Осигуряване на изпълнението

През 2021 г. Комисията изпрати допълнително мотивирано становище на Чехия относно нейното задължение системно да докладва за пристигането на някои хранителни продукти от друга държава от ЕС, когато тези хранителни продукти влизат в Чехия за пръв път [20].

През 2021 г. Комисията не е сезирала Съда на Европейския съюз за нито едно дело в областите, подлежащи на официален контрол, обхванати от настоящия доклад.

[20] Официално уведомително писмо беше изпратено през януари 2019 г., а мотивирано становище — през юли 2019 г. Предвид обстоятелството, че с Регламент (ЕС) 2017/625 беше отменено и заменено приложимото преди това законодателство относно официалния контрол, и за да се гарантира правна сигурност по отношение на разпоредбите, които Комисията счита, че Чехия е нарушила, през юли 2020 г. беше изпратено допълнително официално уведомително писмо, а през септември 2021 г. и допълнително мотивирано становище.

Заключения

Годишните доклади на държавите от ЕС за официалния контрол показват, че през 2021 г. националните органи са продължили да изпълняват своята роля да наблюдават и проверяват дали предприятията по хранителната верига спазват съответните изисквания на ЕС и са предприели мерки за осигуряване на изпълнението, когато това не е било така.

Все още предстои националните органи да завършат адаптирането на своите системи за вътрешни данни, за да се създаде възможност за подаването на пълни и последователни данни в необходимия формат. Спазването на указанията на Комисията за попълване на годишния доклад следва още повече да подобри съпоставимостта на информацията, предоставена за 2022 г. и за следващите години.

Годишните доклади също могат да бъдат подобрени, когато националните органи разполагат с достатъчно данни, за да включат отчети за общото ниво на съответствие; цялостната ефективност на системите за официален контрол; и тяхната пригодност за постигане на целите на Регламента относно официалния контрол [21].

Що се отнася до официалния контрол по отношение на хуманното отношение към животните, в бъдещите годишни доклади трябва да се включва по-добър анализ на основните случаи на несъответствие и на националните планове за действие за предотвратяване на повторната поява на такива случаи на несъответствие.

Резултатите от официалния контрол, извършен от държавите от ЕС, и от контрола, извършен от Комисията по отношение на националните органи, показват, че са въведени необходимите системи за контрол и че като цяло те осигуряват нива на съответствие, които са съвместими с изискванията за безопасност на храните и фуражите и със здравословния вътрешен пазар на ЕС. В рамките на контрола от страна на Комисията обаче бяха установени слабости в някои системи за контрол и беше подчертано, че все още има какво да се подобри.

Системните последващи действия на Комисията във връзка с препоръките от одитите показват, че националните органи като цяло предприемат подходящи коригиращи мерки за преодоляване на установените слабости.

[21] Регламент (ЕС) 2017/625.

Като работи в партньорство с националните органи, Комисията продължава да им оказва подкрепа за непрекъснато подобряване на техните системи за официален контрол чрез мрежите от национални експерти и инициативата „По-добро обучение за по-безопасни храни“.

През 2021 г. ограниченията, наложени поради пандемията от COVID-19, продължиха да затрудняват националните органи и Комисията при извършването на техните планове за контрол. Нивото на персонала и недостигът на ресурси също бяха посочени като причини националните органи да не изпълнят изцяло планираните си програми.